

KENTSEL HAKLAR VE KOLLUĞUN İŞLEVLERİ¹

DOI NO:10.5578/jeas.9402

MUSTAFA ÖZBEY* MEHMET ÖZEL**

ÖZ

Bu çalışmada yeni kuşak haklardan “kentsel haklar” ve bu hakların hayata geçirilmesinde kolluğun işlevleri incelenmiştir. Sanayi devrimi, kentleşme ve kentlileşme süreçlerini hızlandırmıştır. Kentsel alanlarda nüfusun hızla artması birçok sorunu doğururken; siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel birçok yeni tür hakkın doğmasına da zemin hazırlamıştır. “Kentsel haklar” da bu çerçevede kendini göstermiştir. Günümüzde kentleşmenin hızla devam ediyor olması ve gelecekte daha da artacağı öngörüsü her geçen gün kentsel yaşamı ve kentsel hakları daha önemli hale getirmektedir. Bu çalışma, kentsel toplumun güven içinde sağlıklı bir yaşam sürdürmeleri amacıyla geliştirilen “kentsel haklar” ın gerçekleştirilmesinin, büyük oranda Kolluğun desteğini gerektirdiği savındadır. Araştırma, inceleme, bilgi toplama ve yorumlama yöntemlerinden oluşan bu çalışma, Niğde kenti evreninde ele alınmıştır. Elde edilen bilgiler, analitik yaklaşımla sentezlenmiş ve sonuçta Kolluk güçlerinin kentsel hakların yürütülmesinde kaçınılmaz bir işleve sahip olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İnsan hakları, kentsel haklar, kolluk gücü, kentleşme, kentsel hakların korunması.

Jel Kodu:018, R38

URBAN RIGHTS AND THE ROLES OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES

ABSTRACT

In this study, "urban rights" which is one of the latest forms of rights and the functions of law enforcement agencies in the implementation of these rights are examined. Industrial revolution has accelerated the urbanization and urbanization process. While the rapid growth of population in urban areas has triggered many problems, it has had a leading effect in the formation of new rights like political, economic, social and cultural. "Urban Rights" has concurrently broken through in this context. Today, the ongoing rapid urbanization and presumable increase in the future has made the urban life and urban rights more and more important. This study involving survey, research and interpretation methods confines the total field under survey to Niğde province. The data has been synthesized using analytical approach and it has been found that law enforcement agencies inevitably has a function in the enforcement of urban rights.

Key Words: Human rights, urban rights, law enforcement agency, urbanization, maintenance of rights

Jel Cods: 018, R38

¹ Bu makale çalışması, Niğde Üni. SBE' nde 14.09.2012 tarihinde kabul edilen “Kentsel Hakların Gerçekleştirilmesinde Kolluk Güçlerinin İşlevleri” konulu tez çalışması esas alınarak gerçekleştirilmiştir.

* Polis Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: mozbey42@hotmail.com

** Doç. Dr. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: mozel38@gmail.com

GİRİŞ

Sosyal varlık olarak insanlar toplu halde yaşarlar. Bu durum, toplumsal hayatın düzenlenmesi gereğini doğurmaktadır. (Modern) toplum (kent toplumu), farklı toplumsal kesimlerden (yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir durumu, dini inanç, siyasi düşünce ve etnik kökene dayanan) oluştuğu için sosyal hayatın düzenlenmesi, hem bireylerin can ve mal güvenliğinin sağlanması, hem de kamu düzeninin sağlanması anlamına gelmektedir. Bir kamu otoritesi olarak devlet, iç ve dış güvenliği sağlayarak kamu düzeni tesis eder. İhtiyaçlar hiyerarşisinde, bireylerin temel ihtiyaçlarından olan fizyolojik ihtiyaçlardan hemen sonra güvenlik ihtiyacı gelmektedir. Bu durum, insan haklarının hayat bulabilmesi için güvenlik ihtiyacının karşılanmasının önemini göstermektedir.

Sanayileşme, hızlı nüfus artışı, kırsal kesimlerdeki insanlar için kentlerin ümit kapısı haline gelmesi vb. unsurlara dayalı olarak şekillenen kentleşme süreci, farklı nedenlerle kentleri, sosyo-ekonomik yetersizliklerin ve sosyal kontrolün azaldığı mekânlara dönüştürmekte; buna bağlı olarak, kentlerin, yaşam kalitesi düşmektedir. Bu durum, kentlerde *topluma ve kente karşı işlenen suçların* artmasına neden olmaktadır. Bir başka ifadeyle kentsel alanlarda yaşayan bireylerin veya toplulukların hakları olarak kabul edilen *kentsel hakların* hayata geçirilmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle, kentsel hakların kullanılması açısından kolluk güçlerinin işlevleri konusu önem kazanmaktadır.

Günümüzde dünya nüfusunun büyük bir kısmının kentlerde yaşadığı ve bu oranın gelecekte daha da artacağı düşünüldüğünde, kentli / kentsel hakların öneminin her geçen gün daha da artacağı kabul edilebilir.

Dayanışma haklarının içerisinde yer alan kentsel haklar, kentsel mekânlardaki yerel hizmetlerin kalitesinin ve etkinliğinin artırılmasını, yerel topluluklara yönelik sosyal, ekonomik ve kültürel olanaklar yaratılmasını, kenttaşlık bilincinin ve aidiyet duygusunun geliştirilmesini aynı zamanda bireylerin kişiliklerini çok yönlü olarak geliştirebilmeleri için fırsatlar sağlanmasını, halkın yerel yönetimlere ve bu yönetimlerin karar alma süreçlerine etkin katılımlarının sağlanması gibi konuları içeren haklardır.

Kentsel hakların hayata geçirilmesi konusunda, hem devlet ile birey hem toplum ile birey arasındaki dikey ilişki hem de birey ile birey arasındaki yatay ilişkiler bakımından kolluk güçlerine önemli görevler düşmektedir. Özellikle devlet ile birey arasındaki dikey ilişki çerçevesinde kentsel hakların uygulanması ve korun-

ması açısından idarenin kolluk faaliyetleri, - kentsel haklara doğrudan

müdahale niteliğindeki faaliyetler olarak düşünülse bile- önem kazanmaktadır. Diğer taraftan, kentsel hakların bireylerce kullanılırken diğer bireyler tarafından ihlal edilmesi halinde bu hakların korunması hususunda da kolluk güçlerinin adli ve idari kolluk yetkilerini kullanması kaçınılmaz hale gelmektedir.

Bu çalışma, kentsel hakların gerçekleştirilmesinde kolluk güçlerinin zorunlu işleve sahip olduğu, ancak kolluk güçlerinin oluşturacağı güvenlik ortamı ve kamu düzeni içerisinde kentsel haklardan gereği gibi yararlanılabileceği, bu nedenle kentsel hakların gerçekleştirilmesinde devletin kolluk işlevinin gerekli ve kaçınılmaz olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Bu çalışmada, araştırma (envanter taraması), inceleme, bilgi toplama ve yorumlama yöntemleri ile ulaşılan bilgiler bir bütün haline getirilmiştir. Bilgiler analitik olarak ele alınarak, elde edilen bilgilerden hareketle eksikliklerin belirlenmesine yönelik, sentez yaklaşımı araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır.

Kentsel hakların kapsam ve içeriğinin tespit edilmesi konusunda burada, "1992 Avrupa Kentsel Şartı I" referans alınmıştır. Bu bağlamda kentlilerin sahip olması gereken kentli hakları, 1992 Avrupa Kentsel Şartında yer alan "ideal kentli hakları" kriter alınarak Niğde ili ölçeğinde ele alınıp incelenmiştir. Bu çerçevede, Şart' taki haklar başlık haline getirilmiş ve bu hakların Niğde kenti bağlamında durumu değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu değerlendirmeler, Ocak 2010- Aralık 2011 dönemini kapsamaktadır. Kentsel haklar kentlilerle ilgili olmakla birlikte, kentin yakın çevresindeki gelişmeler de kentlileri yakından ilgilendirebilir. Bu nedenle, çalışmada kullanılan belge ve olaylardan il düzeyindekiler de inceleme kapsamına dâhil edilmiştir.

1. KENTLERE ÖZGÜ DÜZENLEMELER YAPMA GEREĞİ: KENTLEŞME VE YENİ TOPLUMSAL YAPI

İnsan hakları düşüncesinin gelişmesinde ve çeşitlenmesinde kentleşmenin ve kentsel mekânın etkisi büyüktür. Kentsel mekân ve olanaklar insan haklarının gelişme sürecine olduğu gibi, yeni insan hakları düşüncelerinin doğup gelişmesine de kaynaklık etmiştir. Kentlilerin, kentin sunmuş olduğu, hem bireysel hem de toplumsal aynı zamanda ekonomik, siyasal, kültürel ve teknik hizmetlerden yararlanabilmeleri kentsel hakların temelini oluşturur. Bu anlamda kent hakkı/kentsel haklar kentlilerin,

kentleşmenin ve kentsel yaşamın imkânlarından yararlanmaları

nın yanı sıra kentsel mekânların oluşturulma süreçlerine aktif olarak katılabilmeleri, bir başka deyişle, karar alma süreçlerinde söz sahibi olabilmeleri şeklinde de tanımlanabilir (Akkoyunlu Ertan, 2008:125).

Kentleşme, kentlerin ortaya çıkma süreci olup, itici, iletici ve çekici güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketi olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 2010:63). Kentleşme, esas itibarıyla sanayi devriminin beraberinde getirdiği bir olgu olup, bu kavramın, sanayi devriminin toplumsal ve ekonomik yapıları ile birlikte nüfus yapısında ve mekânda yaratmış olduğu değişimin ve dönüşümün temel bir yönünü yansıttığı söylenebilir (Özel, 2005:120).

Kentleşme süreçleri, bir taraftan, mekânı dönüştürerek, yeni bir toplumsal alan/yaşam alanı (kent) oluştururken, diğer taraftan, bu mekândaki bireyleri ve toplulukları da yeni ilişkiler ağı içinde değişime uğratmaktadır. Bu nedenle, bu sürecin sonucunda sosyal, ekonomik, siyasal, yönetsel yeni bir yapı ortaya çıkmaktadır.

Şu halde, kentleşme süreci, kendine özgü bir kent toplumu oluşturmaktadır ki, "kentli hakları / kentsel haklar" kavram ve olgusunun bu nedenle ortaya çıktığı söylenebilir. Kentlilerin sahip olduğu haklar, 1990'lı yılların başlarında, Avrupa Konseyi'nin yetkili organlarının benimsediği bir kararla, pozitif hukuk açısından önemli bir güvenceye kavuşturulmuştur. Avrupa Kentli Hakları Şartı olarak bilinen bu belgede, sayıları 20'ye ulaşan kentli haklarından söz edilmektedir.

Kentsel Haklar Şartının, kentlilerin bazı temel haklara sahip olduklarını ve bu hakların kapsamına, saldırıdan ve kirlenmeden korunmanın yanı sıra yaşanması zor ve rahatsız edici kentsel ortamlardan kurtulma, yerel topluluk üzerinde demokratik denetim hakkı kullanılması ile birlikte sağlıklı bir konutta ve çevrede yaşama haklarını da kapsadığı belirtilmektedir (Keleş, 1994:278).

Kentli hakları; hem kentlinin bir birey olarak sahip olduğu insan haklarının, hem de içinde yaşadığı kentin ve kentsel toplumun bir üyesi olarak o kentin kentsel ve çevresel değerleri üzerindeki haklarının bütünü olarak tanımlanmaktadır (Pektaş ve Akın, 2010:23).

Kentsel haklar, kentte yaşayan veya bir amaç uğruna kente bulunan insanların yerel hizmetlerin kalitesinin, etkinliğinin artırılmasını, yerel topluluklarda ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratılmasını, aynı zamanda yerel yönetimlere ya da yerel yönetimlerin karar

alma süreçlerine yurttaşların etkin katılımını içermektedir. Bir başka ifadeyle hem bireysel hem de içerisinde yaşadıkları kentin ortak paydaşı olmaları hasebiyle temel hak ve özgürlükleri korumak ve geliştirmek amacıyla merkezi ve yerel yönetimlerin yanı sıra kentlilere bireysel ve/veya toplumsal haklar ve sorumluluklar yükleyen yeni nesil insan haklarıdır. Bu haklar kullanıcılarına bir yandan kente ilişkin düşüncelerini ve kentsel faaliyetlerini tanımlamak için kullanıcı haklarını doğururken, diğer yandan yaşanabilir konutların, yeşil alanların vb. hizmetlerin sağlanmasını ve kullanılmasını da içermektedir (Güler, 2011:54).

2. ÜLKEMİZDE KENTSEL HAKLARA İLİŞKİN OLARAK YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER

1972 Stockholm Konferansı'ndan itibaren ulusal hukuk sistemlerinde bir kentsel hak olarak çevre hakkının anayasal ve yasal düzeylerde tanınma süreci hızlanmış, hatta 1970'li yıllardan itibaren kabul edilen ya da değiştirilen anayasaların hemen hemen hepsinde çevre hakkı ile ilgili doğrudan veya dolaylı düzenlemeler yapılmıştır (Özdek, 1993:81).

1982 Anayasası'nda kenti ve kentlileri korumaya yönelik doğrudan hükümler bulunmamakla birlikte, kente ve / veya kentlilere dolaylı koruma sağlayan düzenlemeler bulunmaktadır. 1982 Anayasası'nın Üçüncü bölümünde, "Sosyal Ve Ekonomik Haklar Ve Ödevler" başlığı altında çevre hakkı açıkça tanınmış, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

1982 Anayasası'nda "yerleşme hürriyetinin", özel bir sınırlama sebebi çerçevesinde düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek amacıyla sınırlandırılması öngörülmüştür. Bu bağlamda, Anayasa, düzenli kentleşmenin sağlanması amacıyla bireylerin yerleşme hürriyetinin kanun ile sınırlandırılmasına imkân sağlayarak; düzenli kentleşme ve kentlileşmenin gerçekleştirilmesini, bireyin yerleşme hürriyetini kullanmasından daha önemli ve öncelikli görmüştür ki, bunun, kentsel hakların yaşama geçirilmesinde daha uygun bir zemin hazırlayacağı söylenebilir.

Anayasamızda, "konut hakkı" bağlamında, "*Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler*" ifadesi yer almaktadır. Diğer taraftan "Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması" başlıklı 63. maddesiyle ise; "*Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır*" denilmektedir.

Şu halde, kentsel haklarla dolaylı olarak ilişkilendirilen Anayasanın bahse konu maddeleri, kente ve kentlilere dolaylı olarak koruma sağladığı gibi ayrıca kentin (çevresel, mimari, kültürel, ekonomik ve sosyal) gelişmesine ve düzenlenmesine de katkı sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, Türk Ceza Kanununun (TCK) İkinci Kitabının Üçüncü Kısımında özel olarak belirtilmesine de, "Çevreye Karşı Suçlar" başlığı altındaki düzenlemeler, kente ve kentlilere karşı işlenmiş suçlar olarak da nitelendirilebilir. Bu düzenlemeler ile çevre suçlarında ilk kez hürriyeti bağlayıcı cezalara yer verilmiştir. TCK'ın bir çok bölüm ve kısmının geniş anlamda kente ve kentlilere karşı işlenen bazı suçları kapsamakta olduğu söylenebilir (Yalçınöz Şahin, 2006:37).

TCK'da yer alan ve kentli haklarının korunmasına imkân verecek düzenlemelerden bir kısmına burada örnek verilebilir:

- 1) "Çevreye Karşı Suçlar" başlığı altında öngörülen yeni suçlar bağlamında, çevrenin atık ve artıklarla kasten (m. 181) veya taksirle (m. 182) kirletilmesi, gürültü kirliliğine neden olma (m. 183) ve imar kirliliğine neden olma suçlarına (m. 184) yer verilmiştir. Ve söz konusu eylemlere hürriyeti bağlayıcı cezai müeyyidelerin uygulanacağı belirtilmek suretiyle kentlilerin sağlıklı temiz bir çevrede yaşama hakları yasal güvenceye alınmış olmaktadır.
- 2) "Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması" başlıklı 170. Madde,
- 3) "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma" başlıklı 179. Madde,
- 4) "Topluma Karşı Suçlar" genel başlığı altında düzenlenen "Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar" bölümünde yer alan, suçlar da topluma, kente, kentlilere ve çevreye karşı işlenmektedir (Yalçınöz Şahin, 2006:45).
- 5) "Zehirli madde katma" başlıklı 185. madde ile bireylerin ve toplumun içilebilir temiz suya erişim hakkı yasal korumaya alınmıştır.

TCK' da, kente karşı dolaylı olarak koruma sağlayan maddelerden biri de, kente karşı suç işlenmesine kayıtsız kalıp görevinin gereklerine aykırı hareket eden, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme gösteren kamu görevlileri hakkında düzenlenen 257. maddedir.

TCK' da yer alan ve yukarıda bir kısmı belirtilen hükümler içerisinde doğrudan kenti korumaya yönelik, kente karşı işlenen suç olarak tanımlanmış fiiller ve yaptırımlar yer almasa da, dolaylı olarak kente ve kentlilere koruma sağlayacak maddelerin bulunması ve bunların uygulanması, kente karşı işlenen suç kavramının gelişmesine katkı sağlayacak, uzun vadede çevreye ve kente koruma sağlayacak bakış açısının

gelişmesinde önemli bir işlev görecektir (Yalçınöz Şahin, 2006:48).

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun da, kentin korunmasını sağlayacak hükümler içerdiği ve çevreye ve kente karşı gerçekleştirilen bazı eylem ve davranışlar için idari yaptırımlar ve para cezaları öngörülmüştür (md. 36, 41/1, 41/3, 41/4, 41/5, 41/6).

Kabahatler Kanununda, kentli hakları kapsamında yer alan genel ahlak, genel sağlık, çevre ve ekonomik düzeni koruma amaçlı düzenlemeler bulunmaktadır. Özellikle çevreyi kirletme, görüntü ve gürültü kirliliği, kaldırım işgali, sarhoşluk gibi bir kısım kabahat nev'inden suçlara idari para cezası uygulanmak suretiyle kentsel haklara yasal koruma sağlandığı söylenebilir.

Genel ve özel kolluk birimleri, kentsel alanlarda, Kabahatler Kanununun uygulanması ile ilgili olarak, halka rahatsızlık veren (sarhoşlara, dilencilere, seyyar satıcılara, gürültü ve görüntü kirliliğine sebebiyet verenlere), halkın huzur ve sükûnunu bozan, korku ve tedirginlik veren aynı zamanda can ve mal emniyetini tehlikeye düşüren kişi veya olaylara bir başka ifadeyle, kentlilere karşı işlenen ya da işlenmesi muhtemel suçların önlenmesi göreviyle yükümlüdür.

2872 sayılı Çevre Kanunu, kentin korunması bağlamında önemli hükümler içeren bir başka kanundur. "Kente karşı işlenen suç" kavramı bu yasada yer almamakla beraber, yasada yer alan ve kentte işlenen çevre suçlarının aynı zamanda kente karşı işlenmiş olmaları nedeniyle Çevre Kanunu kentsel hakların hayat bulabilmesi, korunması ve geliştirilebilmesi anlamında ayrı bir öneme sahiptir.

Amacı, "...kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması..." olarak belirtilen bu kanunun, kentsel haklar bağlamında önemli bir hukuki dayanak oluşturacağı söylenebilir.

Çevre kavramı, kapsamı gereği, yapay ve doğal çevreden oluşmaktadır. Yapay çevrenin içerisinde yerleşim alanları, dolayısıyla, kentler de yer almaktadır. Bu anlamda çevreye karşı işlenen suçları, kente karşı işlenen suçların bir parçası olarak görmek yanlış olmayacaktır. Benzer biçimde kente karşı işlenen suçların büyük bir çoğunluğu da, aynı zamanda, çevre değerlerine zarar veren eylemlerdir (Karasu, 2008:52).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, "Hemşehri Hukuku" başlığı altında düzenlenen 13.maddesinde herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrîsi olduğu belirtilmekte ve bu bağlamda hemşehrîlerin, belediye organlarının kararlarına ve hizmetlerine katılma, belediye faali-

yetleri hakkında bilgilendirilmenin yanı sıra, belediye idaresinin yardımlarından yararlanma haklarının olduğu da ifade edilmiştir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kentsel alanlarda; İmar, su, kanalizasyon, ulaşım, alt ve üst yapı çalışmalarının yanı sıra kentin tarihî ve kültürel dokusunu koruma aynı zamanda geliştirme, ayrıca, çevre ve çevre sağlığı, temizlik, katı atık toplama, şehir içi trafiğin tanzimine yönelik faaliyetlerle birlikte kentsel alanlarda ağaçlandırma ve yeşil alanlar oluşturulması, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi bağlamında kentsel alanlardaki kültür ve tabiat varlıkları ile kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların korunması ve geliştirilmesi noktasında belediyelerin görevli, yetkili ve sorumlu olduklarının belirtilmiş olması, kentlilerin en temel insan haklarının hayat bulabilmesi, korunması ve gelişmesi anlamında çok önemlidir.

Kentli hakları açısından ülkemizdeki bir başka önemli düzenleme de 3194 sayılı İmar Kanunudur. Bu Kanununun, 1. maddesinde "*yerleşme yerleri ve bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak*" olduğu ifade edilmiştir. Genel anlamda bu madde ile ülkedeki (yasal istisnalar hariç) tüm yerleşmeler ve bu yerleşmelerdeki yapıların yasaya uygun olarak yapılması hükme bağlanmakta olup bu madde hükmüne aykırı eylemleri kente karşı bir suç olarak ele almak mümkündür (Karasu, 2008:55).

İmar Kanunu, kentsel alanlardaki düzenli yapılaşmanın sağlanmasını, tarihi ve kültürel doku ile birlikte doğal güzelliklerin de korunmasını sağlayacak en önemli yasal düzenlemelerden birisidir.

Kent planlarının, nesnellik, akılcılık, açıklık vb. ilkelerine uygun olarak yapılmaması veya planların denetlenmemesi ya da planlara uyulmaması aynı zamanda sık sık imar planlarının değiştirilmesi ve çıkarılan imar aflarının yanı sıra aşıktan ya da el altından gecekondulaşmaya izin verilmesi gibi suçlar kente karşı işlenen en büyük suçlardır. Bu çerçevede, İmar Kanununun büyük önem arz ettiği söylenebilir.

İmar Kanunu'na göre yetkili makamlarca verilen yapı ruhsatlarına ve eklentilerine riayet edilmeden yapılan ya da yapı ruhsatı alınmaksızın yapılan yapılar, kentlilerin sağlıklı, dengeli, aynı zamanda tarihi ve kültürel dokusunun yanında doğal güzellikleri korunmuş bir çevrede yaşama hakkının ihlali niteliğindedir. Ayrıca, bu tür yapılar çarpık ve düzensiz kentleşmenin yanı sıra kentlilerin ulaşım haklarından, dolaşım haklarına kadar pek çok hak ve özgürlükle-

rini engellemekle birlikte görüntü kirliliğine de neden olmaktadır.

3. BİR SOSYAL DEVLET ÖDEVİ OLARAK KENTSEL HAKLARIN HAYATA GEÇİRİLMESİ

Küreselleşme süreci ile birlikte yerel birimlerin ve kentlerin önem kazanması, kentsel hakları daha önemli kılmıştır. Kentsel haklar, küreselleşme sürecinin demokratikleşme ve yerelleşme eğilimleri, katılım ve yerel demokrasi çerçevesinde ele alındığında yerel niteliğe sahiptir. Küreselleşme süreci bir taraftan yerel düzeye (yerel topluluğa) yüklediği evrensellik ile kentlere ve kentsel hizmetlere yeni işlevler yüklerken diğer taraftan yaratılan eşitsizliklere karşı kentsel sınıfların bilinçlenmesine ve karşı duruşuna da katkı yapmaktadır (Güler, 2011:61).

Yerel yönetimlerin dünyadaki gelişmelere paralel olarak "desantralizasyon (yerinden yönetim)", "subsidiarity (yerindenlik)" ilkelerine uygun bir şekilde dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Türkiye'de de görev ve sorumlulukları artmıştır. Geçmişte yerel yönetimler yalnızca teknik anlamda yerel nitelikli belli başlı hizmetleri sağlarken, artık yerel yönetimler özel olarak ise belediyeler, sosyal belediyeçilikten, sosyal konuta, sosyal yardımdan sosyal hizmete kadar "sosyal belediyeçiliğine özgü hizmetler" de sunmaya başlamıştır (Kesgin, 2012).

Türkiye'de sosyal belediyeçilik uygulaması sosyal devlet pratiğinden çok kentlerde zor şartlar altında yaşam mücadelesi veren kent yoksullarının günlük, en temel ve zaruri ihtiyaçlarının karşılanması mecburiyetinden ortaya çıkmıştır. Bu anlamda sosyal belediyeçilik, teorik düzlemde değil, fiili durumdan ve zorunlu uygulamalardan kaynaklanmıştır (Kesgin, 2012). Bu uygulamaların temelinde ise belediyelerin, halka en yakın ya da halkın en kolay ulaşabildiği kurumlar olmalarından kaynaklanmaktadır. Kentli yoksullar temel ihtiyaçları için önce kendilerine en yakın kamu kurum olan belediyelere ulaşmaktadırlar.

4. KENTSEL HAKLARA İLİŞKİN GÜVENCE MEKANİZMALARI

Derdiman (2010:51) kentleşme olgusunun bir yandan toplumun ekonomik, siyasal, kültürel yapılarında ve insan davranışlarında değişikliklere yol açtığını, diğer yandan devletin görevlerinin de yoğunlaşmasına neden olduğunu belirtmektedir. Kentsel hakların korunup, gelişebilmesi ve bu hak grubuna hukuksal güvence sağlanabilmesi için demokratik bir hukuk devletine ve onun yaptırımlarına ihtiyaç bulunmaktadır (Aydın, 2008:74). Yine kentsel haklar bu çerçevede, kentsel hakların öznesi konumundaki kentlilere, aşağıda belirtilen özellikleri çerçe-

vesinde, kentlilik bilincinin ve kentli kültürünün oluşturulması da gerekmektedir:

- Ortak dayanışmayı ve mücadeleyi gerektirirler,
- Hakkın kullanıcıları hem bireyler, hem de topluluklardır,
- Hem bugünkü, hem de gelecek nesilleri ilgilendirirler,
- Etki alanları çok geniştir ve tüm varlıkları etkiler.

Kentsel hakların ve çevre hakkının zarar görmesi *kente karşı işlenen suç* kavramını gündeme getirmiştir. Suçun yasal ögesi tanımlanırken, kişinin özel yararından çok, toplum yararına; genel olarak kente, çevreye ve kentlilere karşı işlenen suçlara, kente ve çevreye karşı suç adı verilmelidir (Keleş, 1994:277). İnsanı ve doğayı korumanın, insana ve kent değerlerine sahip çıkmanın birbirini dışlayan değil, bütünleyen amaçlar olduğunu, tüm bu çabaların özünde ise, insanın bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarının yanı sıra bireysel ve sosyal gelişimini de gerçekleştirebileceği sağlıklı temiz bir çevrede onurlu bir hayat sürme idealinin yattığı dikkate alınmalıdır.

Kente karşı her gün artan bir oranda ve çok çeşitli suçlar işlenmektedir. Bu suçlar kentin tarihine, kimliğine, kültürüne ve kentsel değerlerine zarar vermenin yanı sıra kentin sağlık dokusunu, ekolojik dengesini bozan, doğal ve mimari güzelliklerine zarar veren, yeşil alanlarını yok eden suçlardır.

Kentsel hakların korunmasında iki etkin yöntemden söz edilebilir: Yargı yoluyla ve idari yolla koruma.

4.1. Yargı Yolu İle Koruma

Kentsel hakların ihlali kamu idaresinden kaynaklanırsa hakkın korunmasında yargı yolu etkin bir yol olarak kendini gösterecektir. Çünkü Hukuk devleti olma ilkesinin en önemli gereği, idarenin yapmış olduğu her türlü işlem ve eylemin hukuka uygunluk yönünden yargı denetimine tabi olmasıdır (Yıldırım, 2005:257).

Yargı denetimi, idari denetime göre çok daha sıkı koşul ve usullere bağlanmış, olup kendiliğinden gerçekleşmemektedir (Yıldırım, 2005:257). Kentsel hakların korunmasında idareden kaynaklanan bir ihmal ya da kusur varsa, ilgililerin idare aleyhine yargı makamlarına başvurularıyla ancak yargı harekete geçebilir.

Kente karşı suç kavramı, kentin tarihi ve kültürel değerlerine, doğal güzelliklerine, kentsel yaşam çevresinin bozulmasına yönelik her türlü bireysel veya toplumsal davranışları ifade ettiği söylenebilir. Önder (2008:207-208) ise, hukuk

mevzuatında yer almayan ancak ahlaki ve etik değerlere aykırılık hallerini de kente karşı suç kavramı içine almanın mümkün olabileceğini belirtmektedir.

Kentsel haklar yerel yönetimlerle ilgili bir konudur. Yerel yönetimler yapacakları çeşitli işlem ve eylemlerle mülkiyet hakkı, konut hakkı, dinlenme hakkı, temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, temiz, içilebilir suya erişim hakkı gibi kimi hakları ihlal etmeleri söz konusu olabilir. Kentliler söz konusu eylem, işlem veya tasarrufun durdurulması, iptali ya da oluşan veya oluşabilecek hak kaybının hukuki yollarla tazmin ve tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili idare aleyhine yargı makamlarına başvuruları gerekmektedir.

Anayasada, yasalarda, yönetmeliklerde ve ülkemizin taraf olduğu pek çok uluslararası sözleşmede, kente ve kentliye karşı dolaylı hukuki koruma sağlayan hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler, anayasanın çok sayıda maddesinde de düzenlemiştir. Diğer taraftan, çok sayıda yasa ve yönetmelik maddesinde de, kente ve kentliye karşı koruma sağlayan maddeler dağıntık şekilde yer almaktadır.

Yürürlükteki kanunlarımız incelendiğinde, doğrudan kentsel suçları düzenleyen hükümler bulunmadığından, yargı organlarının da doğrudan kenti ve kentlileri koruma amacıyla vermiş olduğu kararlara rastlanmamaktadır. Bu noktadaki hukuki boşluk ise, çevre ile ilgili sorunların ya da çevreye karşı işlenen suçların aynı zamanda kenti de ilgilendirmesi bir başka deyişle, kenti ve kentlileri de etkilediği ya da etkileyeceği noktasından hareketle, çevrenin korunması ile aynı zamanda kentin ve kentlilerin de korunması sağlanmaktadır. Çevreye karşı işlenen suçlarla ilgili hükümler, kentsel suçlara da uygulanmaktadır. Yargı organlarının dolaylı da olsa kente karşı işlenen suçlara, çevre ile ilgili hükümleri uygulamaları kentsel haklara koruma sağlamaktadır.

4.2. İdari Yoldan Koruma

Kentsel haklar konusunda öncelikli muhataplardan olan yerel yönetimlerin kentsel haklar açısından idari yolla da denetimi yapılabilir. Yerel yönetimlerin idari denetimi; İç denetim kapsamında, kendi örgütleri, birimleri, işlemleri ve hesapları üzerinde kendileri tarafından yapılan denetim ile devletin yaptığı dış denetim olarak iki başlık altında ele alınabilir.

İdari denetim, yönetimin etkinliğini aynı zamanda daha iyi ve doğru biçimde işlemesini sağlamaya yönelik bir çeşit oto kontrol sistemi, başka bir deyişle, idarenin kendi kendisini denetlemesidir (Karanfiloğlu, 2012). İdari denetim, idarenin yapmış olduğu işlem ve eylemlerin

idari kuruluşlar tarafından denetlenmesidir. Bu denetim, aynı kamu tüzel kişiliği içinde yer alan iki merciden birinin, diğerinin işlem ya da eylemini denetlemesi biçiminde olabileceği gibi, bir kamu tüzel kişisi ya da organının yapmış olduğu bir işlem ya da eylemin bir başka kamu tüzel kişisi ya da organı tarafından denetlenmesi biçiminde de olabilir. İdari denetimin birinci denetim şekli, iç denetim olarak da adlandırılan hiyerarşik denetimdir. İdari denetimin ikinci şekli ise, dış denetim olarak da adlandırılan vesayet denetimidir (Yıldırım, 2005:257).

Kentsel hakların korunması, geliştirilmesi ve sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesinde idarenin iç denetiminden çok dış denetiminin daha işlevsel olacağı söylenebilir. Dış denetim/vesayet denetimi, yerinden yönetim kuruluşlarının kendileri dışındaki başka bir yönetsel kuruluş tarafından yasaların öngördüğü sınırlar içerisinde eylem, işlem ve tasarrufları üzerinde merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilir (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1993:290).

Vesayet denetimi anayasada belirtilen nedenlerle yapılması öngörülmüş olmakla birlikte, özellikle "toplum yararının korunması" ve "yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması" anlamında kentsel hakların gerçekleştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi açısından önem arz ettiği söylenebilir. Ayrıca, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda vesayet denetiminin ancak anayasa ve yasalarda belirtilen durumlarda ve yöntemlerle uygulanabileceği, diğer taraftan vesayet denetiminin yasalara ve anayasanın ilkelerine uygunluğun sağlanmasından başka bir amaç güdemeyeceğini içerdiği belirtilmektedir. Türkiye'deki uygulamanın da bu yönde olduğu söylenebilir. Ancak burada sorunlu olan konu, bu bilgilerden Şartın, bu denetimin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlandırıldığı, yerindelik denetimini uygun bulmadığı sonucuna varılmaktadır (Keleş, 2009:57). Oysa Şart' ta, denetimin anayasaya uygun yapılması istendiğinden hareketle, bizim anayasamızın, getirdiği ve yukarıda belirtilen hükümleriyle zaten yerindelik denetimine kapı araladığı söylenebilir.

Demokratik/ "açık toplum" da kentsel hakların yürütülmesi açısından bir dış denetim biçimi olan "siyasal denetim" de önemlidir. Siyasal makamların, yine siyasal üst makamlarca denetlenmesi olarak ifade edilebilecek olan siyasal denetim, toplumsal baskı ve tepkinin harekete geçireceği bir denetim mekanizması olarak görülebilir. Bir biçimde ilgili Bakan veya Başbakanın yerel idareyi/kent idaresini denetlemesidir (Yıldırım, 2005:258).

Siyasal denetime benzer sonuçlar doğurucu bir başka denetim biçimi de "Kamuoyu Denetimi"

dir. Ancak kamuoyu denetiminin gerçekleşip, etkili olabilmesi için, kamuoyunun serbestçe oluşabilme koşullarının bulunması gerekir.

Kentsel haklar açısından önemli bir dış denetim mekanizmasının da Ombudsman denetimi olduğu söylenebilir. Çünkü 6328 sayılı Kanunda Kamu Denetçiliği Kurumu, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla" (6328 S.K. m.5) görevli kılınmıştır.

5. KENTSEL HAKLARIN HAYATA GEÇİRİLMESİ BAKIMINDAN KOLLUĞUN GÖREVLERİ

Kolluk, kamunun güvenliğini ve düzenini sağlayan, koruyan ya da bozulduğunda eski durumuna getiren idari faaliyetler veya bu tür faaliyetleri gerçekleştiren görevliler anlamında kullanılmaktadır (Gözübüyük ve Tan, 2006:711).

Kamu düzeninin sağlanması ve devam ettirilmesinin yanında, toplumun huzur ve güvenliğinin sağlanması, aynı zamanda vatandaşın can ve mal güvenliğinin sağlanmasından birinci derecede sorumlu olan kolluk kuvvetleri yetki, sorumluluk ve bağlı oldukları makamlar itibarıyla "genel kolluk", "özel kolluk" ve "yardımcı kolluk" sınıflarına ayrılmaktadır. Ayrıca görevleri yönünden de 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 8. ve 9. maddelerinde polis, adli, idari ve siyasi olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır (Günday, 2003:250).

İdare kolluk faaliyetleri ile bireylerin ve toplulukların toplum içindeki tutum ve davranışlarını, uğraş ve faaliyetlerini denetleme ve onların temel hak ve özgürlüklerini gerektiğinde sınırlayabilme olanağı elde edilmektedir (Günday, 2003:245). İdari kolluk kamu düzenini sağlarken kamu yararı ile bireysel hak ve özgürlükler arasında bir denge sağlar.

6. KENTSEL HAKLARIN GERÇEKLEŞMESİNDE VE KORUNMASINDA KOLLUK BİRİMLERİNİN İŞLEVİ: NİĞDE KENT ÖRNEĞİ

Kentleşme teorisinde suçun kentlerle birlikte ele alınması, suçla mücadelede yönelik olarak geliştirilecek güvenlik politikalarının belirlenmesi ve uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır (Ataç ve Gürbüz, 2009:27). Bu çalışma kapsamında, kentsel hakların gerçekleştirilmesinde ve korunmasında öncelikli olarak yetkili ve sorumlu olan genel kolluk birimlerinden polis ve jandarmanın, özel kolluk birimlerinden ise belediye zabıtasının yetki, sorumluluk ve faaliyetleri değerlendirmeye alınmıştır.

Kentsel alanlarda görev yapan genel kolluk birimlerinden polisin görev tanımlaması 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun 1 nci maddesinde "Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavene eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar." şeklinde belirtilmektedir.

Polis teşkilatının bulunmadığı ya da il güvenlik komisyonu kararı ile polis sorumluluk bölgesi dışında kalan alanlarda ve kırsal yerleşim yerlerinde, emniyetin, asayişin ve kamu düzeninin sağlanmasından Jandarma Teşkilatı sorumludur.

Beldenin sağlık, esenlik, huzur ve düzeninden sorumlu olan belediye zabıtasının görev yetki ve sorumlulukları ise, hem 5393 sayılı Belediye Kanununda hem de Belediye zabıtası yönetmeliğinde belirtilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun ikinci bölümünün, belediye zabıtasının görev ve yetkilerinin belirtildiği 51 nci maddesinde, "Belediye zabıtası, belde de esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular" denilmektedir.

Kentsel haklar, pek çok uluslararası ve bölgesel nitelikli sözleşme, bildiri ve beyannamede, hatta yerel nitelikli hukuki metinlerde dolaylı olarak yer almış olmasına rağmen 1992 Avrupa Kentsel Şartı'na kadar bu hak grubunun kapsam ve içeriği belirlenmemiştir. Onun için kentsel haklar muğlak ifadelerle geçirtilen haklar demeti görünümünde kalmıştır.

Kentsel hakların kapsam ve içeriği açısından "1992 Avrupa Kentsel Şartı I" referans alınıp aşağıdaki gibi başlıklandırılarak, ideal kentli hakları konusu Niğde İli ölçeğinde incelenmiştir.

6.1. Güvenli Bir Kentte Yaşama Hakkı

Bir kentte insanlar, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamlarını ancak güvenli bir ortamda endişesiz bir biçimde sürdürürler. Bu güven algısıyla birlikte, kentlilik bilinci ve kente dair aidiyet duyguları da gelişir. Bir kentin yaşanabilir kabul

edilebilmesi için, öncelikle o kentin sakinlerinin kendilerini huzurlu ve güvenli hissetmelerini mümkün kılacak kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal dinamikleri bünyesinde barındırması gerekir (Güçer, 2011:330).

Kentleşme, beraberinde güvenli kentte yaşama ihtiyacını da getirmiş ve Avrupa Konseyi belgeleri içinde yer alan "Kentli Hakları Şartı", güvenli kentte yaşamayı, kent sakinlerinin hakkı olarak görmüştür (Derdiman, 2010:68). Şart'a göre, "Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri, mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent, hakkına sahiptir" (İçişleri Bakanlığı, 1992:1).

Niğde ili polis ve jandarma sorumluluk bölgelerinde yukarıda belirtilen tarihler arasında kayıtlara geçen ve kentlilerin güvenli bir kentte yaşama hakkının ihlali niteliğinde olan ve tablo 3.1.'de görülen 8 adet terör, 8.655 asayiş suçu (cana ve mala karşı) işlenmiştir.

Bu basit verinin, kentlilerin güvenli bir kentte yaşama hakları için kolluk hizmetlerine gereksinim gösterdiği söylenebilir.

Hemşerilerin, güvenli bir kentte yaşama haklarının ihlaline ve engellenmesine yönelik her türlü eylem, işlem veya davranışların, kolluk güçlerine değişik araçlarla iletilmesi halinde gerekli güvenlik tedbirleri kolluk güçleri tarafından alınmaktadır.

Ayrıca kolluk güçleri, kendilerine yazılı, sözlü veya elektronik posta yoluyla bildirilen ya da kolluk güçlerinin resen yapılmış oldukları çalışmalarla ortaya çıkartılan kente, kentsel değerlere, kentlilere veya çevreye karşı işlenmiş, işlenmekte olan ya da işlenmesi kuvvetle muhtemel olan suç ve suçlularla mücadele yapmakta ve suçluların hem adli hem de idari yönden cezalandırılmalarını sağlamak amacıyla kolluk birimleri resen veya adli ya da idari makamların talimatları doğrultusunda kente ve kentsel değerlere karşı işlenen suçlarla mücadele etmektedir.

Diğer taraftan, Niğde İlinde görüntü kirliliğine neden olan ve güvenlik boyutuyla da tehlike arz eden, aynı zamanda başıboş, sokak çocuklarının, madde kullanan gençlerin barınağı halinde çok sayıda metruk binanın olması, belediyenin de bu konuda bir takım görevler yürütmesini gündeme getirmektedir.

Tablo 3.1: Niğde İlinde 2010 – 2011 Yılları Arasında İşlenen Suçların Sayısı ve Suçların Konularına Göre Dağılımı

İşlenen Suçun Cinsi	2010 ve 2011 Yıllarında Niğde İli Polis Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Olay Sayısı		2010 ve 2011 Yıllarında Niğde İli Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Olay Sayısı		2010 ve 2011 Yıllarında Belediye Zabıtası Sorumluluk Bölgesinde Meydana Gelen Olay Sayısı		İşlenen Suç Türleri
	2010 Yılında	2011 Yılında	2010 Yılında	2011 Yılında	2010 Yılında	2011 Yılında	
Terör	3	2	1	2	-	-	8
Asayiş	3401	3134	897	1223	-	-	8.655
Kaçakçılık	195	191	98	113	-	-	597
Trafik	11.669	11.398	336	420	-	-	23.823
Kabahatler	329	390	125	273	187	235	1.539
Toplam	15.597	15.115	1457	2031	187	235	34.622

Kaynak: 2010 ve 2011 yıllarında Niğde İli Polis – Jandarma Sorumluluk Bölgelerinde ve Belediye Zabıtası Mevzuatı Yönünden Meydana Gelen Suçlarla İlgili Verilerden; Polis ve Jandarma Teşkilatlarına Ait Bilgiler Niğde Valiliğince Yayınlanan 2010 ve 2011 Yıllarına Ait Asayiş Bültenleri Baz Alınarak, Niğde Belediye Zabıtasına Ait Veriler ise Kurum Arşivi Taraması Yapmak Suretiyle Temin Edilen Bilgilerden Hareketle Hazırlanmıştır.

2010 ve 2011 yıllarında Niğde ili polis sorumluluk bölgesinde cana ve mala karşı işlenen suçların türleri ve sayıları aşağıdaki tablo 3.2. de belirtilmiştir.

Tablo 3.2: 2010 – 2011 Yıllarında Niğde İli Polis Sorumluluk Bölgesinde Cana ve Mala Karşı İşlenen Suçlar

Suçun Cinsi Asayiş Suçları	Yıllara Göre İşlenen Asayiş Suçları Sayısı				İşlenen Toplam Suç Türleri
	2010 Yılında Cana Karşı İşlenen Suçlar	2010 Yılında Mala Karşı İşlenen Suçlar	2011 Yılında Cana Karşı İşlenen Suçlar	2011 Yılında Mala Karşı İşlenen Suçlar	
Evden Hırsızlık	-	225	-	188	413
İşyerinden Hırsızlık	-	108	-	94	202
Otodan Hırsızlık	-	77	-	67	144
Şahsa Ait Mala Zarar Verme	-	215	-	240	455
Dolandırıcılık	-	99	-	140	239
Hürriyeti Tahdit, Hakaret ve Tehdit	488	-	642	-	1130
Kasten Yaralama	1030	-	902	-	1932
Taksirle Yaralama	1159	-	861	-	2020
Toplam	2677	724	2405	729	6.535

Kaynak: 2010 ve 2011 Yıllarında Niğde İli Polis Sorumluluk Bölgesinde, cana ve mala karşı işlenen suçlarla ilgili veriler Niğde Valiliğince yayınlanmış olan 2010 ve 2011 Yılları Asayiş Bültenlerine ait verilerden hareketle hazırlanmıştır.

2010 ve 2011 yıllarında Niğde ili jandarma sorumluluk bölgesinde cana ve mala karşı işlenen suçların türleri ve sayıları da aşağıdaki tablo 3.3. de belirtilmiştir.

Tablo 3.3: 2010- 2011 Yıllarında Niğde İli Jandarma Sorumluluk Bölgesinde, Cana ve Mala Karşı İşlenen Suçlar

Suçun Cinsi Asayiş Suçları	Yıllara Göre İşlenen Asayiş Suçları Sayısı				İşlenen Toplam Suç Türleri
	2010 Yılında Cana Karşı İşlenen Suçlar	2010 Yılında Mala Karşı İşlenen Suçlar	2011 Yılında Cana Karşı İşlenen Suçlar	2011 Yılında Mala Karşı İşlenen Suçlar	
Evden Hırsızlık	-	15	-	22	37
İşyerinden Hırsızlık	-	24	-	15	39
Otodan Hırsızlık	-	7	-	8	15
Şahsa Ait Mala Zarar Verme	-	34	-	64	98
Dolandırıcılık	-	8	-	7	15
Hürriyeti Tahdit, Hakaret ve Tehdit	119	-	181	-	300
Kasten Yaralama	294	-	334	-	628
Taksirle Yaralama	23	-	43	-	66
Toplam	436	88	558	116	1.198

Kaynak: 2010 ve 2011 Yıllarında Niğde İli Jandarma Sorumluluk Bölgesinde Cana ve Mala Karşı İşlenen Suçlara İlişkin veriler, Niğde Jandarma Komutanlığına, müracaat edilerek 2010 ve 2011 yıllarına ait veriler Kurum Brifing dosyalarının incelenmesi suretiyle elde edilen bilgilerden hareketle hazırlanmıştır.

Kentlerde bir yandan toplumsal ilişkilerin ve ortak iradelerin zayıflaması, diğer yandan göç, ekonomik sorunlar, işsizlik, eğitimsizlik, çarpık kentleşme ve yapılaşma ve ayrıca kentlerde tanınmama ve saklanabilme ümidinin fazlalığı (Derdiman, 2010:68), suç işleme eğilimlerinin veya işlenmiş suçların sebepleri olarak sayılabilir. Nitekim Niğde ili çerçevesindeki veriler, kentin, suç sayılarını ve türlerini kent dışı yerlerle oranla artırdığı görülmektedir.

6.2. Konut Hakkı

Konut hakkı, insanların onurlu bir yaşam sürdürme idealinin gerçekleştirilmesi amacıyla ortaya çıkan ikinci kuşak haklar, bir başka ifadeyle, sosyal haklar grubunda yer almaktadır. Konut hakkı, dar anlamda barınma hakkı olarak değerlendirilebilir de, bu hak asgari şartlara sahip uygun ve yeterli niteliklere de sahip olmalıdır (Balkır, 2010:342). Konut hakkı, sadece yerleşme özgürlüğünün alt yapısını oluşturmakla sınırlı kalmaz, diğer hak ve özgürlüklerin gerçekleşme ortam ve koşullarını da oluşturur.

Konut, kişilerin, özel hayatlarının yaşandığı mekânlar olup, aynı zamanda ticari ve mesleki hayatlarını sürdürdükleri yerler olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2007:157). Konut dört duvar ve çatıdan ibaret olmayıp (Kaboğlu, 1996:150), içinde yaşayan bireylere uygun ve yeterli yaşam ve faaliyet alanları sağlamalıdır. Bu bağlamda konut içerisinde yaşanan mekân olma niteliği itibarıyla en temel insan hak ve özgürlüklerinin yaşandığı yerlerdir.

Konut, insanların, en temel haklarının yanı sıra, sosyal, ekonomik ve kültürel haklarının hayat bulacağı, aynı zamanda insanların bireysel ihtiyaçlarını karşılayabileceği, diğer taraftan bireysel ve toplumsal gelişimini gerçekleştirebileceği mekânlar olarak nitelendirilir. Bu nedenle konutların dokunulmazlığı vardır. Konut dokunulmazlığı hukukumuzda hem 1982 Anayasa'sının 21. maddesinde hem de Türk Ceza Kanununun 116. maddesinde güvenceye alınmış ve ihlali durumunda hapis cezası öngörülmüştür.

Konut hakkı, insan haklarını konu edinen uluslararası veya bölgesel nitelikli sözleşmeler, bildiriler ve şartlarla da güvence altına alınmıştır. Aynı zamanda bu belgelerde konut hakkının gerçekleştirilmesi yönünde devletlere somut görevlerin yüklendiği görülmektedir.²

² Konut hakkı, uluslararası ve bölgesel nitelikli insan hakları belgelerinde, bildirilerinde ve şartlarında da; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 25. maddesinde, Avrupa Sosyal Şartı'nın 16. Maddesinde ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 34. Maddeleri ile güvence altına alınmıştır (Kuyurtar, 2013).

Avrupa Kentsel Şartı'nda her insan ve ailenin güvenli, sağlam bir konut edinme hakkının güvence altına alınması gerektiği vurgulanırken; konut hakkının kapsamının, "kişinin gündelik yaşamını sürdürebilmek amacıyla enerji ve kuvvet toplayabildiği ve fiziksel sağlığı için güvenli, emin bir ortam" ve "doğal tamamlayıcısı, bahçeler, yeşil alanlar ve bu amaçla ayrılmış benzeri paylarla (küçük bostanlarla) donatılması" şeklinde belirlendiği görülmektedir (Kuyurtar, 2013).

Bununla birlikte Avrupa Kentsel Şartı'nda konut hakkının gerçekleştirilmesine yönelik ilkeler de belirlenmiştir. Şart' a göre konut hakkının temel ilkeleri; konutla bireyin mahremiyetinin korunması; her insan ve ailenin güvenli, sağlam bir konut edinme hakkı; yerel yönetimlerin, konutla seçenek, çeşitlilik ve ulaşılabilirliği artırması,... olarak belirtilmiştir (Kuyurtar, 2013).

Diğer taraftan, konut hakkı açısından önemli bir düzenleme de Anayasa'nın 57.maddesidir. bu maddede, "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler." denilmektedir.

6.3. Kirletilmemiş Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama Hakkı

İnsanların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakları anayasal bir haktır (Baykal, 2010:482). 1982 Anayasa'sının 56. Maddesinde, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu", ayrıca "Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevi...." olduğu belirtilmektedir.

Kentlilerin bahse konu haklarının gerçekleştirilmesi ve korunması anlamında genel kolluk ve belediye zabıtası ile birlikte diğer kolluk birimlerine de sorumluluklar yüklendiği görülmektedir. Genel kolluk daha çok emniyet, asayiş, can ve mal emniyetlerinin sağlanmasından aynı zamanda kamu düzeninin tesis edilmesinden sorumlu olduğu için kentlilerin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama haklarından yararlanabilmesi anlamında genel kolluk birimleri ikinci planda kalmaktadır. Genel kolluk birimleri, kentlilerin kirletilmemiş sağlıklı bir çevrede yaşama haklarını gerçekleştirmeye yönelik, Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu, Çevre Kanunu, İmar Kanunu, Umumi Hıfzısıhha Kanunlarının ilgili maddelerinin yanı sıra adli, idari ve mülki amirlerin yazılı veya sözlü emirleri doğrultusunda da hareket etmektedirler.

Niğde İlinde kentlilerin kirletilmemiş sağlıklı ve temiz bir çevrede yaşama haklarını engeller

nitelikte sorunlar yaşanmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün 2004 yılı verilerinde Niğde İlinin, *Hava Kirliliğinin İkinci Derecede yoğun olduğu iller*³ kategorisinde yer aldığı görülmektedir (faolex.fao.org E.T. 14.09.2014). Diğer taraftan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde, Niğde İlinin, karbondioksit madde ortalamasının en yüksek olduğu iller arasında yer aldığı ve 2005 yılı TÜİK verilerine göre Niğde İlinin, kükürtdioksit değerlerinin en yüksek çıktığı 6 ilden biri olduğu açıklanmıştır (www.haberler.com E.T. 17.09.2014). Bu sorunlardan öne çıkan kış aylarında havaların soğuması ile birlikte yaşanan hava kirliliğidir ki, Niğde İlinde yaşanmakta olan hava kirliliğinin başlıca nedenleri olarak, kaçak kömür, tezek (hayvan gübresi) veya sanayi atıklarının yakılması olduğu söylenebilir.

Ayrıca, Niğde İli eski sanayi sitesinden geçen dereye işyerlerince gerek katı atıklar gerekse sanayi atıkları herhangi bir arıtma veya ayrıştırma işlemine tabi tutulmaksızın dereye boşaltılmaktadırlar. Bu durum ise özellikle yaz mevsiminde kötü kokuya, görüntü kirliliğine ve dere yatağındaki ekolojik hayata zarar verdiği söylenebilir.

Diğer taraftan gıda imalatı, satışı, pazarlaması yapılan işyerlerinin, ve bu işyerlerine ait imalathanelerin ve çalışanların temizlik, hijyen ve gıda güvenliği yönlerinden yeterince denetlenmesi de kentli hakları kapsamında düşünülmelidir. Bu bağlamda gıda imalatı, satışı, pazarlaması yapılan işyerlerinin, veya bu işyerlerine ait imalathanelerin ve çalışanların temizlik, hijyen ve gıda güvenliği anlamında denetlenmeleri ile ilgili olarak Belediye Zabıta Müdürlüğü ve Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü Personellerinden oluşturulan Denetleme ekiplerince yapılmış olan denetlemeler ve uygulanan idari para cezaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.4: Niğde İli Gıda İmalatı, Satışı ve Pazarlaması Yapılan İşyerleri Denetim Tablosu.

Denetim Yılı	Denetlenen İş Yeri Sayısı	İdari Para Cezası Uygulanan İşyeri Sayısı	Uygulanan İdari Para Cezası Miktarı
2011 Yılı	2508 Adet	12 Adet	62.021 TL
2012 Yılı	2684 Adet	40 Adet	142.046TL
2013 Yılı	2787 Adet	24 Adet	130.555TL
Toplam	7979 Adet	76 Adet	334.622TL

Kaynak: Niğde İlinde 2011, 2012 ve 2013 Yıllarında Belediye Zabıtası ve Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü yetkililerince Gıda İmalatı, Satışı ve Pazarlaması Yapılan İşyerlerinde müştereken yapılan denetimlerle ilgili olarak kullanılan veriler ilgili kurumların yetkililerince yapılan yüzyüze görüşmeler üzerinden elde edilmiştir.

³ Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün, 27 Nisan 2004 tarih ve B.18.0.ÇYG.0.02.00.02/3888sayılı genelgesi.

Gıda İmalatı, Satışı ve Pazarlaması Yapılan İşyerlerinde yapılan denetimlerin yetersizliği, eğer olumsuz sonuçlara katkı yapıyorsa, kentlilerin kirletilmemiş sağlıklı, temiz bir çevrede yaşama hakkının ihlali anlamına gelir.

Niğde İlinde hava kirliliğinin en önemli sebeplerinden birisi de araçların atmosfere bırakmış olduğu egzoz gazlarıdır. Kentlilerin hava, gürültü, su ve toprak kirliliğinin yaşanmadığı aynı zamanda doğal ve yapay çevreleri korunmuş bir çevrede yaşama haklarını gerçekleştirmek, korumak ve geliştirmek amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğü yetkililerinin talebi üzerine trafik polisi ile birlikte araçların egzoz muayenesinin yapıp yapılmadığı kontrol edilmekte ve egzoz muayenesinin yaptırılmadığı tespit edilen araçlara idari para cezaları tatbik edilmektedir.

Kentlerde gürültü kirliliğine sebep olan özellikle büyük alışveriş merkezlerinin mağaza dışına kurdukları ses yükseltici cihazlarla gün boyu yapmış oldukları ürün tanıtım veya reklam faaliyetlerinin yanı sıra, kafelerden, müzik ve eğlence yerlerinden, parklardan, umuma açık yerlerden yapılan yüksek sesli müzik faaliyetleri de kentlilerin her türlü kirlilikten uzak temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının ihlali niteliğindedir. Niğde İlinde bu bağlamda önemli bir sorun yaşandığı söylenemez. Ancak ses yükseltici cihazlarla mahallelerde, sokaklarda, ürün tanıtımı ve satış yapan sokak satıcılarının, hurdacıların, pazarlamacıların yapmış oldukları gürültü kirliliği, mahalle aralarında yapılan düğünlerde, gün boyu ve gecenin ilerleyen saatlerine kadar yüksek sesle müzik yayınlanması, havai fişekler atılması yaygın bir şekilde söz konusu olmaktadır ki, bunun, kentlilerin, her türlü kirlilikten arındırılmış sağlıklı, temiz bir çevrede yaşama hakkı ile birlikte beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması hakkının ihlali niteliğinde olduğu söylenebilir.

6.4. Kentlilerin Dolaşım Hakkı

Çarpık ve düzensiz kentleşme, yaya ve sürücülerle birlikte aynı kentsel mekânı paylaşan diğer insanları da olumsuz yönde etkilemektedir. Avrupa Kentsel Şartında kentlilerin dolaşım hakkı, toplu taşıma araçları, özel araçlar, yaya ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması olarak tanımlanmaktadır.

Kentlerde yolların ve kaldırımların işyerleri, seyyar satıcılar ve araçlar tarafından işgal edilmesi, bitmeyen alt ve üst yapı çalışmaları yaya yollarının ve bisiklet yollarının bulunmaması kentlilerin dolaşım haklarının ihlaline yol açabi-

lecek önemli sorunlardır. Niğde'nin de bu tür sorunlarla mağdur olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Niğde İlinde yol, kaldırım, alt ve üst yapı çalışmaları ile çevre düzenlemesi faaliyetleri esnasında kentlilerin can ve mal emniyetlerinin sağlanması, bir başka ifade ile kentlilerin dolaşım haklarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak genel kolluk birimleri ile belediye zabıtası arasında ortak çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede dolaşım haklarının ihlali niteliğindeki davranışlara belediye zabıtasınca, 2010 ve 2011 yıllarında Kabahatler Kanunu'nun 38. maddesi gereğince, esnaf ve araçlara toplam, 176 adet cezai işlem yapıldığı ve idari para cezası tatbik edildiği saptanmıştır.

Kentlilerin dolaşım haklarını engellemeye yönelik eylemlerden biri de dilencilik faaliyetleridir. Bilindiği üzere dilencilik yapan şahıslar bahse konu eylemlerini, genellikle halkın yoğun olarak bulunduğu caddeler, sokaklar, parklar, ibadethanelerin etrafı, alışveriş merkezlerinin giriş ve çıkış kapıları önünde vb. yerlerde yapmaktadırlar. Bu tür yerler ise halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerdir. Dilenciler faaliyetlerini kaldırımları işgal etmek suretiyle gerçekleştirdikleri için kentlilerin dolaşım haklarını ihlal etmekle birlikte görüntü ve gürültü kirliliğine de sebep olmaktadır. Bu bağlamda Niğde'de, 2010 ve 2011 yıllarında belediye zabıtası tarafından Kabahatler Kanununun 33. maddesi hükmü gereğince, 11 adet cezai işlem ve idari para cezası uygulanması yapılmıştır.

6.5. Katılım Hakkı

Katılma, *basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsamaktadır (Pektaş ve Akın, 2010:26). Katılma hakkı ise, bir kişinin kendisini veya kişinin yaşadığı topluluğun yaşantısını etkileyen kararların kişi tarafından süreç içinde paylaşılması olarak tanımlanmaktadır (Şahin ve Polat, 2012:276). Katılma hakkı, daha geniş olarak, hem kişi ve toplulukların yaşantısını etkileyen ya da etkileyebilecek konularla ilgili olarak alınacak kararlara katılmalarını hem de bireylerin seçimlerde oy kullanması, kamu kurumlarında yönetime katılması, iş ve sosyal hayatta karar alma süreçlerine aktif katılımlarının sağlanması olarak tanımlanabilir.*

Katılma hakkının başlıca kullanılma şekilleri, tepki gösterme, birlikte hazırlık çalışması, da-

nışma, kararlara katılma ve çevrenin yönetimine katılma (Balkır, 2010:351) biçiminde sıralanabilir.

Katılım hakkı aynı zamanda demokrasinin gelişip kökleşmesi anlamında çok önemlidir. Diğer taraftan katılım hakkı ile halkın, yerel üretimi ve hizmetlere katılması sağlanmakta, aynı zamanda yönetimin denetlenmesi de gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Ülkemizde ister genel seçimlere isterse mahalli idare seçimlerine halkın katılımının sağlanmasına yönelik olarak genel kolluk güçleri, kişilerin ve siyasi partilerin siyasal nitelikli eylemlerini ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için seçimler öncesi, seçimler esnasında ve sonrasında gerekli güvenlik tedbirlerini alarak, bu kentsel hakkın kullanılmasına uygun zemin hazırlamaktadır.

6.6. Spor Ve Dinlence Hakkı

Kentliler, hem bireysel (fiziksel ve ruhsal) gelişimlerini, hem de sosyal gelişimlerini gerçekleştirmek veya boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla farklı sportif etkinliklere katılmaktadırlar.

Avrupa Kentsel Şartı'nda Spor ve Dinlence hakkı, kentlilerin yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması olarak tanımlanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 1992:2).

Kolluk birimlerinin kentlilerin her türlü sosyal ve sportif faaliyetlerinde görev alması sağlanamayabilir. Bununla birlikte, bu faaliyetlerin önem derecesine, katılımcı düzeyine ve güvenlik riski algısına göre kolluk birimleri müsabakalar öncesi, müsabaka esnasında ve sonrasında hem izleyiciler ve sporcular hem de müsabaka yöneticileri için gerekli güvenlik tedbirlerini alma yoluna gidildiği söylenebilir.

Ayrıca Sporda Şiddet ve Düzensizliği Önleme Yasası hükümleri doğrultusunda verilen "spor müsabaka ve antrenmanlarını izleme yasağı"yla bireylerin cezalandırılması söz konusu olduğu gibi; alkollü şahısların, kesici, delici bereleyici, yanıcı, yakıcı ve ateşli silahlara sahip olanların müsabaka alanlarına girişlerine de müsaade edilmemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Temel hak ve özgürlük mücadelesinin özünde “*insanca ve onurlu bir yaşam sürme ideali*” vardır. Diğer bir ifadeyle, insan hakları, insanın kişiliğine ve onuruna saygının doğal sonucudur.

Gerçekleşme sıralarına göre, üçüncü kuşak haklar birinci ve ikincilerden çok sonra kendini göstermiştir. Özellikle 1960’ lı yıllardan itibaren, bir yandan dünyada yaşanan çevre kirliliği, küresel ısınma, açlık, yoksulluk vb. sorunlarla insanlığın baş edilebilmesi için tüm bireylerin, grupların, devletlerin dayanışma içerisinde mücadele etmesinin kaçınılmaz hale gelmesi, diğer yandan sömürgecilikten kurtulup özgürlüğünü yeni kazanan ülkelerin siyasal, ekonomik, kültürel hak talepleri, ayrıca artan silahlanma yarışı ile birlikte oluşan nükleer tehdit ve tehlikeler dayanışma haklarını ve dolayısıyla kentsel hakları ortaya çıkartan faktörler arasında sayılabilir.

Dayanışma hakları son 40-50’li yıldır dünya kamuoyunun gündeminde olup, gelişmekte olan aynı zamanda da gerek siyaset çevrelerinde gerekse akademisyenler ve insan hakları savunucuları nezdinde tartışılmakta olan haklar grubunu oluşturmaktadır. Kendisi gelişmekte ve tartışılmakta olan dayanışma haklarının içerisinde yer alan “*kentsel haklar*” ile ilgili tartışmalar da doğal olarak devam etmektedir. Kentsel haklara ilişkin tartışmalar, kentsel hakların özgün bir hak mı, yoksa çevre hakkının kapsamında yer alan bir hak mı olduğu noktasından başlayıp, kentsel hakların tanımı, bağlayıcılığı, tabi olduğu hukuksal rejimin ne olabileceği bağlamlarında sürüp gitmektedir. Ayrıca uluslararası, bölgesel veya yerel düzeyde bir kentli hakları hukukunun oluşturulmamış olması, uluslararası veya bölgesel nitelikli sözleşme, bildiri ve beyannamelerin hiç birinde kentsel haklarla ilgili doğrudan düzenlemelerin yapılmamış olması bu hak grubunun sorun alanlarından bir başka boyuta işaret etmektedir.

Kentsel haklarla ilgili kuralların hem dış hukuk düzenlemeleri ile hem de iç hukuk düzenlemeleriyle getirilmiş olması, kentsel hakların gerçekleştirilmesini zorlaştıran bir husus olarak görülebilir. Ayrıca kentsel haklardan sorumlu birimlerin fazlaca olduğu ve bu durumun da kentsel hakların gerçekleştirilmesini güçleştirmekte olduğu söylenebilir. Kentsel haklarla ilgili mevzuattaki hükümlerin dağınık ve icracı birimlerin çok sayıda olmasının getirdiği denetim veya uygulama eksikliğinin, bir taraftan kentsel suçların işlenme eğilimini artırırken,

diğer taraftan işlenmekte olan veya işlenmiş suçlarla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmada, kentsel hakların kapsam ve içeriği açısından “*1992 Avrupa Kentsel Şartı I*” referans alınarak, ideal kentli hakları konusu Niğde İli ölçeğinde altı başlık altında incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Niğde’de kent halkının kentli hakları açısından önemli sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmüştür.

Ayrıca kentli haklarının birçoğunun hayata geçirilebilmesi için kolluk güçlerinin desteğine gereksinim olduğu sonucuna varılmıştır. Nitekim bu haklar çerçevesinde Niğde’de kolluk güçlerince birçok idari işlem ve para cezası uygulaması yapılmış olduğu görülmektedir.

Kentleşme süreçlerinin dünya genelinde ve özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde hızla arttığı ve gelecekte de artarak devam edeceğinin öngörülüyor olması, önümüzdeki dönemlerde kentsel hakları çok daha önemli hale getirecektir. Bu bağlamda kentsel hakların gerçekleştirilebilmesi, korunabilmesi ve kurumsallaşabilmesi için şu önerilerde bulunulabilir:

- Yürürlükteki pek çok kanunda dağınık bir şekilde yer alan kentli hakları öncelikle birleştirilmeli ve bir kentli hakları mevzuatı oluşturulmalıdır,
- Kentsel haklara karşı işlenen suçlar alanlarında uzmanlaşmış yargı kolu oluşturulmalıdır,
- Merkezi idarenin il kurumları, yerel yönetim birimleriyle adli ve idari kurumlar arasındaki işbirliği artırılmalıdır,
- Genel kolluk birimleri ile belediye zabıtası arasındaki ilişkilerin yanı sıra kentsel hakların gerçekleştirilmesinden sorumlu kurumlar arasındaki işbirliği geliştirilmelidir,
- Kentsel haklara karşı işlenen suçlarla mücadele konusunda eylem planları oluşturulmalıdır,
- Genel kolluk ve belediye zabıtası personeline kentsel haklar ve kentsel haklara karşı işlenen suçlarla ilgili mesleki eğitimler düzenlenmelidir,
- Yerel yönetim birimlerinin, kentlileri ilgilendiren proje ve faaliyetlerine kentlilerin katılımları sağlanmalı aynı zamanda bilgi ve belgelere erişebilmeleri de kolaylaştırılmalıdır,
- Kentlilerin, kentin, sosyal, kültürel, sportif, ekonomik, tarihi ve doğal güzelliklerini koruma, kent kurallarına ve kentli haklarına saygı gösterme konularında bilinç düzeyi artırılmalıdır,

- Kent haklarının ihlaline karşı belediye zabıtası, araç – gereç, nitelikli personel yönünden daha işlevsel hale getirilmeli ve daha etkin şekilde müdahalesi sağlanmalıdır.
- Kentsel hakların hayat bulması, sadece polisyeye tedbirle mümkün olmaz. Bu nedenle kent güvenliğinin, polisiye önlemlerin yanında, sosyal, fiziksel ve ekonomik önlemleri de kapsayan bir güvenlik anlayışı ile sağlanma yoluna gidilmelidir.
- Kentsel haklardan sorumlu kurum, kuruluş ve tüzel kişilikler arasında koordinasyon sağlanmalı ve iş birliği geliştirilmelidir.

- Kentsel alanların, hem bugünkü kuşakların, hem de gelecek nesillerin bireysel veya toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yaşanacak kentsel mekânlar üretilebilmesi veya bu mekânların korunup geliştirilebilmesi noktasında en büyük görev kentlilere düşmektedir.
- Bir başka deyişle kentliler, kentin geleceği ile kendi gelecekleri arasında ilişki kurmalıdır. Birlikte yaşama, paylaşma, kullanma sorumluluğu bir başka ifade ile bireylerin kentlilik bilincine sahip olmaları ve kentlerine sahip çıkma (aidiyet) duygusu kazanmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

AKKOYUNLU ERTAN, Kıvılcım (2008), “Kent Hakkı Üzerine Düşünceler”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 41, Sayı 4, s. 125-141.

ATAÇ, Ela ve GÜRBÜZ, Davut (2009),” Kentsel Mekânda Gelişen Suça Müdahale Etmede Disiplinler Arası Güvenlik Politikaları”, Polis Akademisi Başkanlığı, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:11 (1), s. 25-46.

AYDIN, Günay,(2008),Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kentsel Hakların Gelişimine Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

BALKIR, Zehra Gönül (2010), “Konut Hakkı ve İhlalleri: Kentli Haklarının Doğuşu”, II. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu Bildiri Kitabı, Denizli.

BAYKAL Tan (2010) “Türkiye’de Çevre Yönetim Sisteminin Yerel Örgütlenmesi” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2010 Cilt: 7 Sayı: 13, s. 476 – 492.

DERDİMAN Ramazan Cengiz (2010),”Kentleşmenin Suça Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve Hukuki Boyutları” Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 19 Sayı 3 Temmuz 2010, s.49-73.

ERDOĞAN, Mustafa (2007), İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku Orion Kitabevi, Ankara.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref ve AKILLIOĞLU, Tekin (1993), Yönetim Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref ve TAN, Turgut (2006), İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar, Güncelleştirilmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

GÜÇER Mehmet S. (2011), “Kent Güvenliği: İstanbul Örneği” USAK Suç Önleme Sempozyumu,7 – 8 Ekim 2011 <http://suconleme.org/wp-content/uploads/2013/02/27-Kent-G%C3%BCvenli%C4%9Fi-%C4%B0stanbul-%C3%96rne%C4%9Fi.pdf>, E.T. 24.09.2013.

GÜLER, Mahmut (2011), “Kentsel Haklar Kapitalizm ve Katılım”, Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.66, S.1, Ocak-Mart 2011.

GÜNDAY, Metin (2003), İdare Hukuku, 7. Bası, İmaj Yayınevi, Ankara.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, (1992), Avrupa Kentsel Şartı, Çev. Zerrin YENER ve Kumru ARAPKİRLİOĞLU, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No:10.

KABOĞLU, İbrahim Ö. (1996), “Yerleşme Özgürlüğü ve Konut Hakkı (Temel Özgürlük Sosyal Hak Birleşmesi)” TODAİE Yayını, İnsan Hakları Yıllığı, Cilt;17-18, s. 149 – 169.

KARANFİLOĞLU, Ali Yasin (2012),”Yerel Yönetimlerin Denetimi” <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/yayinicerik/aras09yereleyonetim.pdf>, E.T. 26.06.2012).

KARASU, Mithat Arman (2008),” Kente Karşı Suç: Kavramsal ve Hukuksal Bir Çerçeve” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi Cilt 17 Sayı:4, s.45-62.

KELEŞ, Ruşen (1994),”Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler” (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/465/5332.pdf>, E.T. 01.06.2012).

- KELEŞ, Ruşen (2009), *Yerinden Yönetim Ve Siyaset*, 6. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen, (2010), *Kentleşme Politikası*, Güncellenmiş 11. Baskı, İmge Kitapevi, Ankara.
- KESGİN, Bedrettin (2012), "Kentsel Yoksulluğa ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Yerinden ve Yerel Müdahale Olarak Sosyal Belediyecilik" <http://www.sosyalpolitikalar.com.tr/derg-boeluemler/kapak-/kapak-dosyasi/100-kentsel-yoksullua-ve-sosyal-dlanmaya-kar-yerinden-ve-yerel-mudahale-olarak-sosyal-belediyecilik.html> , E.T. 28.05.2012
- KUYURTAR Eyyüp Fırat (2013), "Yasal ve Karılaştırmalı Hukukta Konut Hakkı" <http://www.kuyurtar.av.tr/makaleler.html>, E.T. 28.08.2013.
- ÖNDER, M. Fahrettin (2008), "Kentli Hakları ve Yerel Siyaset" Yerel Siyaset 1. Baskı, Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZDEK, Yasemin (1993), *İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı*, TODAİE Yayını, Ankara.
- ÖZEL, Mehmet (2005); "Kentsel Gelişme ve Kentleşme Sürecinde Niğde", Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, S.2, C.5, Aralık, s. 120-144.
- PEKTAŞ Ethem Kadri ve AKIN Fehmi, (2010), "Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak Katılım Hakkı ve Türkiye" A.K.Ü. İİBF Dergisi, Cilt 12, Sayı 2.
- ŞAHİN Sultan ve POLAT Oğuz (2012), "Türkiye'de Ve Dünyadaki Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Katılım Hakkı Algısının Ve Uygulamalarının Karşılaştırılması" Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi Cilt 4, No 1, s. 275 -282 Issn: 2146-0817 (Online), Erişim Tarihi: 27.092013.
- YALÇINÖZ ŞAHİN, Ayla (2006)," Kente Karşı İşlenen Suçlar" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Kent ve Çevre Bilim Dalı, Mersin.
- YILDIRIM, Turan (2005),"İdarenin Yargısal Denetimine İlişkin Genel Bilgiler", İdare Hukuku, 3. Baskı, Anadolu Üniversitesi Web Ofset Tesisleri, Eskişehir.
- <http://faolex.fao.org/docs/pdf/tur43244.pdf> (E.T. 14.09.2014).
- <http://www.haberler.com/nigde-nin-acil-cozum-bekleyen-en-onemli-sorunu-haberi/> (E.T. 17.09.2014)